

SENAT DE BELGIQUE

SESSION EXTRAORDINAIRE DE 1991-1992

9 MARS 1992

Proposition de loi modifiant l'arrêté royal n° 22 du 24 octobre 1934 portant interdiction à certains condamnés et aux faillis d'exercer certaines fonctions, professions ou activités et conférant aux tribunaux de commerce la faculté de prononcer de telles interdictions

(Déposée par M. Cerexhe)

DEVELOPPEMENTS

La loi du 31 juillet 1934 a attribué au Roi certains pouvoirs en vue du redressement économique et financier et de l'abaissement des charges publiques. En application de cette loi, le Roi promulgua l'arrêté royal n° 22 du 24 octobre 1934 qui porta interdiction, pour certains condamnés et pour les faillis, de participer à l'administration et à la surveillance des sociétés par actions, des sociétés coopératives et des unions de crédit, et d'exercer la profession d'agent de change ou l'activité de banque de dépôts (*Moniteur belge* du 27 octobre 1934).

Cet arrêté fut inspiré du souci de fortifier la confiance de l'épargnant dans les organismes qui faisaient appel à l'épargne. A cet égard, il convenait d'interdire que l'administration, la surveillance et la gestion de ces organismes fût confiée « à des person-

BELGISCHE SENAAAT

BUITENGEWONE ZITTING 1991-1992

9 MAART 1992

Voorstel van wet tot wijziging van het koninklijk besluit nr. 22 van 24 oktober 1934 waarbij aan bepaalde veroordeelden en aan de gefailleerden verbod wordt opgelegd bepaalde ambten, beroepen of werkzaamheden uit te oefenen en waarbij aan de rechtbanken van koophandel de bevoegdheid wordt toegekend dergelijk verbod uit te spreken

(Ingediend door de heer Cerexhe)

TOELICHTING

De wet van 31 juli 1934 heeft de Koning een aantal bevoegdheden verleend met het oog op het economisch en financieel herstel en de daling van de staatschulden. Met toepassing van deze wet kondigde de Koning het koninklijk besluit nr. 22 van 24 oktober 1934 waarbij aan bepaalde veroordeelden en aan de gefailleerden verbod werd opgelegd om deel te nemen aan het beheer van en het toezicht op de vennootschappen op aandelen, de coöperatieve vennootschappen en de kredietverenigen en om het beroep van wisselagent uit te oefenen of de bedrijvigheid van depositobanken waar te nemen (*Belgisch Staatsblad* van 27 oktober 1934).

Aan dat besluit lag het streven ten grondslag het vertrouwen van de spaarder in de instellingen die spaargelden aantrekken, te versterken. Te dien einde was het nodig te verbieden dat het bestuur en het beheer van en het toezicht op die instellingen zouden

nes indignes, d'une improbité manifeste, ou à des personnes, tels les faillis, qui, s'étant montrées inhabiles à gérer leurs propres affaires, ne peuvent sans danger être appelées à gérer celles d'autrui.» (Rapport au Roi.)

La loi du 16 mars 1972 a étendu l'interdiction à l'administration, la surveillance et la gestion des S.P.R.L. L'esprit de ce régime d'interdictions s'étendit alors davantage: il s'agissait désormais d'écarter les personnes indignes ou incapables de la vie des affaires, entendue en général.

La loi du 4 août 1978 de réorientation économique (*Moniteur belge* du 17 octobre 1978) est venue modifier, dans son chapitre IV, l'arrêté royal n° 22, en vue de lutter contre les pourvoyeurs de main-d'œuvre et, de façon plus générale, pour assurer l'assainissement de la fonction commerciale. Elle étendit l'interdiction frappant les banqueroutiers à l'exercice de toute activité commerciale, envisagea la situation de l'exercice d'activités interdites par le biais d'une personne interposée, et mit sur pied des interdictions facultatives et provisoires (les interdictions de 1934 jouaient de plein droit et sans limite de temps) en matière de faillites, que les tribunaux de commerce allaient pouvoir prononcer à charge de faillis ou de responsables de sociétés fautifs. Une procédure spéciale était instaurée à cet effet.

Le résultat de cette évolution législative donne un régime d'interdictions peu cohérent et critiquable à plus d'un titre. On peut, pour s'en convaincre, reprendre sommairement le système mis en place par cet arrêté royal numéroté:

1. Interdictions de plein droit:

— l'interdiction d'exercer des fonctions d'administrateur, de commissaire ou de gérant dans une société (à forme) commerciale pour les personnes condamnées, même conditionnellement, à au moins trois mois de peine privative de liberté pour diverses infractions ou tentatives d'infractions telles que, par exemple, le vol, l'escroquerie, le faux en écriture et la banqueroute simple ou frauduleuse (article 1er);

— la même interdiction, pour le failli non réhabilité, même s'il obtient l'homologation du concordat (article 3);

— l'interdiction supplémentaire pour le banqueroutier simple ou frauduleux condamné à trois mois de peine privative de liberté, d'exercer toute activité commerciale (article 1^{er}bis).

Les interdictions de plein droit prennent fin à la réhabilitation pénale ou commerciale de l'interdit. Elles jouent au titre d'incapacités civiles et leur sort

worden opgedragen « aan personen, zoals gefailleerden, die, waar ze zich ongeschikt hebben betoond om hun eigen zaken te beheren, niet zonder gevaar geroepen kunnen worden om andermans belangen waar te nemen. » (Verslag aan de Koning)

De wet van 16 maart 1972 heeft dat verbod uitgebreid tot het bestuur en het beheer van en het toezicht op de P.V.B.A.'s. Die verbodsregeling kreeg dus een ruimer opzet: personen die onwaardig of onbekwaam waren moesten voortaan buiten het zakenleven in het algemeen worden gehouden.

De wet van 4 augustus 1978 tot economische heroriëntering (*Belgisch Staatsblad* van 17 oktober 1978), en meer bepaald Hoofdstuk IV, heeft het koninklijk besluit nr. 22 gewijzigd teneinde de strijd aan te binden tegen de koppelbazen en, meer algemeen, de handelsstand te saneren. Die wet breidde het verbod ten aanzien van de bankbreukigen uit tot het uitoefenen van enig koopmansbedrijf, regelde het uitoefenen van verboden activiteiten via een tussenpersoon, en stelde een aantal facultatieve en voorlopige verbodsbepalingen in (de verbodsbepalingen van 1934 golden van rechtswege en zonder tijdsbeperking) inzake faillissementen, die de rechtbanken van koophandel zouden kunnen uitspreken ten laste van gefailleerden of verantwoordelijken van in gebreke blijvende vennootschappen. Daartoe werd een bijzondere rechtspleging ingesteld.

Het resultaat van die wetswijzigingen is een geheel van weinig samenhangende en in meer dan één opzicht voor kritiek vatbare verbodsbepalingen. Ten bewijze daarvan schetsen wij in het kort de in dit genummerde koninklijk besluit vervatte regeling.

1. Verbodsbepalingen van rechtswege:

— voor personen die, zelfs voorwaardelijk, veroordeeld zijn tot ten minste drie maanden vrijheidsstraf wegens uiteenlopende misdrijven of pogingen tot misdrijf, zoals bijvoorbeeld, diefstal, oplichting, valsheid in geschrifte en eenvoudige of bedrieglijke bankbreuk, geldt het verbod om een functie van bestuurder, commissaris of zaakvoerder uit te oefenen in een handelsvennootschap of een vennootschap die de rechtsvorm van een handelsvennootschap heeft aangenomen (artikel 1);

— hetzelfde verbod geldt voor de niet-gerehabiliteerde gefailleerde, zelfs indien hij de homologatie van het gerechtelijk akkoord verkrijgt (artikel 3);

— voor degene die eenvoudige of bedrieglijke bankbreuk heeft gepleegd en veroordeeld is tot een vrijheidsstraf van drie maanden, geldt bovendien het verbod om enig koopmansbedrijf uit te oefenen (artikel 1bis).

De verbodsbepalingen van rechtswege gaan teniet bij de strafrechtelijke of handelsrechtelijke rehabilitatie van degene aan wie het verbod is opgelegd. Ze

diffère en cela de celui de la peine (l'inapplicabilité des règles du Livre I du Code pénal).

2. Interdictions facultatives:

— l'interdiction d'exercer toute activité commerciale pour le failli qui, par une faute grave et caractérisée, a contribué à la faillite (article 3bis, § 2);

— l'interdiction d'exercer toutes fonctions d'administrateur, de gérant ou de commissaire dans une société (à forme) commerciale, toutes fonctions conférant le pouvoir d'engager de telles sociétés, et toutes fonctions de préposé à la gestion d'un établissement belge, prévue à l'article 198, alinéa 2, des lois coordonnées sur les sociétés commerciales, pour les gestionnaires d'une société déclarée en état de faillite qui ont contribué à cette faillite en commettant une faute grave et caractérisée (article 3bis, §§ 1er et 3).

La controverse existe quant à voir si, pour cette dernière catégorie de personnes, les deux types d'interdictions facultatives reprises ci-dessus peuvent se cumuler (*).

Les interdictions facultatives sont prononcées par le tribunal de commerce, sur son intervention, pour une période déterminée. Elles prennent fin au terme de cette période ou avant, en cas de jugement déclaratif de faillite rapporté, de concordat homologué ou de réhabilitation commerciale.

Tel est le système mis en place pour l'heure par le législateur, et il nous apparaît inéquitable, confus et lacunaire. Inévitable en ce qu'il frappe plus durement le failli en nom personnel (interdit en tout état de cause d'exercer certaines fonctions à responsabilité dans une société commerciale et, en cas de faute de sa part, susceptible d'être interdit de toute activité commerciale) que le responsable de société (non soumis à une interdiction automatique, et dont seule la faute risque d'entraîner l'interdiction d'exercer certaines activités sociales); confus, dès lors que la rédaction ambiguë de l'article 3bis ne permet pas de savoir avec précision si le responsable de société fautif peut être interdit de l'exercice de toute activité commerciale en plus d'être interdit de l'exercice de certaines activités sociales; lacunaire, car la procédure spéciale de l'article 3bis ne règle pas un certain nombre de précisions

(*) Cf. G. Aerts et N.D., note sous Comm. Bruxelles, 17 janvier 1980, J.C.B., 1981, 190; contra: G. A. Dal, « Les effets de la faillite sur la personne du failli et les interdictions professionnelles » in *L'entreprise en difficulté*, Ed. Jeune Barreau, 1981, pp. 235-236.

worden beschouwd als burgerlijke onbekwaamheid en worden dus door andere regels beheerst dan de straf (regels van Boek I van het Strafwetboek niet toepasselijk).

2. Facultatieve verbodsbepalingen:

— aan de gefailleerde die door een kennelijk grove fout heeft bijgedragen tot het faillissement, kan het verbod worden opgelegd om enig koopmansbedrijf uit te oefenen (artikel 3bis, § 2);

— aan de zaakvoerders van een in staat van faillissement verklaarde vennootschap die door een kennelijk grove fout hebben bijgedragen tot dat faillissement, kan het verbod worden opgelegd om een functie van bestuurder, zaakvoerder of commissaris uit te oefenen in een handelsvennootschap of een vennootschap die de rechtsvorm van een handelsvennootschap heeft aangenomen, om een functie uit te oefenen die de bevoegdheid inhoudt om zodanige vennootschap rechtsgeldig te verbinden en om het bestuur van een Belgisch filiaal waar te nemen, zoals bepaald in artikel 198, tweede lid, van de gecoördineerde wetten op de handelsvennootschappen (artikel 3bis, §§ 1 en 3).

Er heerst nog betwisting in verband met de vraag of de twee bovenvermelde facultatieve verbodsbepalingen kunnen worden gecumuleerd. (*)

Een facultatief verbod wordt uitgesproken door de rechtbank van koophandel, op haar initiatief, voor een bepaalde termijn. Het gaat teniet op het einde van die termijn of nog vroeger, indien het vonnis van faillietverklaring wordt ingetrokken, bij homologatie van het gerechtelijk akkoord of bij handelsrechtelijke rehabilitatie.

Dat is de regeling waarin de geldende wetgeving voorziet en ze lijkt ons onrechtvaardig, verwarrend en vol leemtes. Onrechtvaardig omdat ze de gefailleerde in eigen naam harder treft (hij krijgt op zijn minst het verbod opgelegd om sommige verantwoordelijke taken uit te oefenen in een handelsvennootschap en, ingeval hij een fout heeft begaan, wordt hem bovendien verboden enig koopmansbedrijf uit te oefenen) dan de verantwoordelijke van de vennootschap (deze krijgt niet automatisch een verbod opgelegd, en alleen wanneer hij een fout heeft begaan, bestaat de kans op een verbod om bepaalde activiteiten in een vennootschap uit te oefenen); verward omdat de dubbelzinnige formulering van artikel 3bis het niet mogelijk maakt precies te weten of de verantwoordelijke van een vennootschap die een fout heeft begaan, het verbod kan worden opgelegd om enig koopmansbedrijf uit te oefenen

(*) Vergelijk G. Aerts en N.D., noot sub Comm. Brussel, 17 januari 1980, J.C.B. 1981, 190; met: G. A. DAL, *Les effets de la faillite sur la personne du failli et les interdictions professionnelles* in *L'entreprise en difficulté*, Ed. Jeune Barreau, 1981, blz. 235-236.

techniques et n'assure pas au mieux les droits de la défense.

Le présente proposition a pour but d'aplanir la différence de traitement existant entre le failli et le responsable de société faillie, et de remédier aux lacunes procédurales de l'article 3*bis* de l'arrêté. Ce faisant, elle n'entend aucunement remettre en cause la *ratio legis* qui a prévalu à l'élaboration de l'arrêté en 1934 et lors des modifications ultérieures qui y ont été apportées.

Quant au régime d'interdictions, variable selon que la personne est faillie en nom personnel ou responsable de société faillie, il est à notre sens peu équitable de faire dépendre le degré de gravité d'une interdiction professionnelle du mode d'exercice du commerce. Rien, sinon une mauvaise réactualisation législative, ne peut expliquer que le commerçant failli est de plein droit interdit d'exercer les activités sociales répertoriées à l'article 1er de l'arrêté royal n° 22 (article 3), alors que le gérant ou l'administrateur d'une société faillie ne subit d'interdiction que si le juge en décide ainsi, et pour autant qu'il y ait de la part de cette personne une faute grave et caractérisée (article 3*bis*, § 3).

Ce déséquilibre s'accroît lorsqu'on sait que l'interdiction de l'article 3 continue de valoir jusqu'à la réhabilitation commerciale du failli, et même si celui-ci obtient un concordat; à l'inverse, l'interdiction facultative de l'article 3*bis* est temporaire et peut être supprimée avant terme pour les motifs de l'article 3*bis*, § 8.

Il faut noter en outre que l'interdiction de plein droit frappant tout failli en nom personnel n'est pas justifiée par la *ratio legis*: si la protection du monde des affaires et de l'épargne peut exiger l'existence d'interdictions frappant les personnes inaptes à l'exercice du commerce, elle ne saurait cependant expliquer la raison d'inclure dans ces interdictions tout commerçant failli: qu'en est-il du commerçant contraint de faire aveu de faillite à la suite de faillites en cascade provoquées par ses débiteurs? De même, qu'en est-il du commerçant failli du fait de la survenance inattendue d'un événement qui a bouleversé les données commerciales de son secteur d'activité? En vérité, nombreux sont les exemples — surtout au cours de ces dernières années — de faillites provoquées par un faisceau de faits étrangers à la responsabilité des faillis et sur lesquels ces derniers ne peuvent exercer de contrôle.

bovenop het verbod om bepaalde activiteiten in een vennootschap uit te oefenen; vol leemtes omdat de bijzondere rechtspleging waarin artikel 3*bis* voorziet, een aantal technische verduidelijkingen vereist, en omdat zij tekort doet aan de rechten van de verdediging.

Dit voorstel heeft tot doel het verschil in behandeling tussen de gefailleerde en de verantwoordelijke van de failliete vennootschap weg te werken en de leemtes in de in artikel 3*bis* van het besluit neergelegde rechtspleging aan te vullen. Het is evenwel geenszins de bedoeling de *ratio legis* die heeft voorgezet toen het besluit in 1934 werd opgesteld en bij de latere wijzigingen ervan, opnieuw ter discussie te stellen.

Wat de verbodsbepalingen betreft, die verschillen naargelang de persoon in eigen naam failliet is verklaard dan wel verantwoordelijke is van een failliete vennootschap, is het volgens ons weinig rechtvaardig de strekking van het verbod op de uitoefening van bepaalde functies te laten afhangen van de wijze waarop de handelsactiviteit werd uitgeoefend. Alleen een slechte aanpassing van de wet kan verklaren waarom het de gefailleerde handelaar van rechtswege verboden is de vennootschapsfuncties uit te oefenen vermeld in artikel 1 van het koninklijk besluit nr. 22 (artikel 3), terwijl de zaakvoerder of de bestuurder van een failliete vennootschap slechts een verbod opgelegd krijgt indien de rechter er zo over beslist en voor zover deze persoon een kennelijk grove fout heeft begaan (artikel 3*bis*, § 3).

Dat gebrek aan evenwicht komt nog sterker tot uiting wanneer men ziet dat het verbod gesteld in artikel 3 blijft gelden tot de handelsrechtelijke rehabilitatie van de gefailleerde, zelfs indien deze een gerechtelijk akkoord verkrijgt; omgekeerd is het facultatieve verbod waarvan sprake is in artikel 3*bis* tijdelijk en kan het vóór het einde van de termijn worden opgeheven wegens de in artikel 3*bis*, § 8, genoemde redenen.

Er zij bovendien opgemerkt dat het verbod van rechtswege, dat elke gefailleerde in eigen naam treft, geen steun vindt in de *ratio legis*: de bescherming van de zakenwereld en van het spaarwezen kan weliswaar vereisen dat aan personen die niet geschikt zijn om handel te drijven een verbod wordt opgelegd, maar niet dat dit verbod zich uitstrekt tot elke gefailleerde handelaar: hoe moet het met de handelaar die failliet gaat als gevolg van een opeenvolging van faillissementen bij zijn schuldeisers? Evenzo, hoe staat het met de handelaar die failliet gaat omdat zich een onverwachte gebeurtenis heeft voorgedaan die de marktsituatie in zijn sector diepgaand wijzigt? De laatste jaren is het aantal faillissementen veroorzaakt door een aaneenschakeling van gebeurtenissen waarvoor de gefailleerden niet verantwoordelijk zijn en waarop zij geen vat hebben, bijzonder groot.

Enfin, l'interdiction de plein droit qui frappe le failli non réhabilité est inadaptée: d'une part, elle est identique à celle prévue pour les personnes condamnées à trois mois d'emprisonnement pour diverses infractions telles que le vol, l'escroquerie ou la banqueroute frauduleuse et le rapprochement entre le failli et ces condamnés constitue un amalgame inadmissible; d'autre part, elle frappe le failli en nom personnel, empêché d'exercer certaines activités sous une raison sociale, et rien n'interdira dès lors qu'un commerçant failli qui a fait la preuve de son inaptitude au commerce monte à nouveau son affaire personnelle.

Pour ces diverses raisons, il est proposé de supprimer l'interdiction de l'article 3. Le failli ne serait désormais frappé d'interdiction professionnelle qu'en cas de faute grave et caractérisée (article 3*bis*, § 2), ou pour banqueroute (articles 1er et 1^{er bis}). Il faut cependant continuer d'interdire les activités visées à l'article 1er au failli banqueroutier (simple ou frauduleux) qui ne tombe pas sous le coup de cet article, c'est-à-dire qui n'a pas été condamné à trois mois au moins de peine privative de liberté; celui-ci n'est en effet interdit pour l'heure que dans la mesure de sa situation de failli (actuel article 3). Supprimer purement et simplement cet article éviterait à ce banqueroutier d'endurer toute interdiction. Aussi continue-t-il d'être prévu à l'article 3 que l'interdiction de l'article 1er le frappera de plein droit.

Quant aux interdictions facultatives de l'article 3*bis*, insérées par la loi du 4 août 1978 de réorientation économique, la présente proposition entend lever toute équivoque sur le régime à appliquer, et veut améliorer dans le même temps le caractère facultatif de ces interdictions, en développant les possibilités données au tribunal de commerce de prononcer des interdictions.

La rédaction défectueuse de l'article 3*bis* et le silence des travaux préparatoires de la loi de 1978 à ce sujet ne permettent pas de connaître avec certitude quelles interdictions peuvent frapper les « personnes assimilées au failli » (c'est-à-dire les personnes investies du pouvoir de gestion dans une société faillie): soit l'interdiction d'exercer des activités sociales ultérieures, soit l'interdiction d'exercer à la fois des activités commerciales et des activités sociales.

Il serait bon que le choix du type d'interdiction soit confié au juge. Nul mieux que celui-ci n'est à même d'adapter à l'espèce le type d'interdiction estimé le plus adéquat, au vu des buts de la loi, et étant entendu que la gravité de l'interdiction prononcée ne dépend pas de la gravité de la faute commise, mais du danger que le failli ou la personne qui lui est assimilée, dans l'exercice de telle activité commerciale ou sociale,

Het verbod van rechtswege dat de niet-gerehabiliteerde gefailleerde treft, is ondoelmatig: ten eerste is het identiek met dat voor personen die veroordeeld zijn tot drie jaar gevangenisstraf wegens diverse misdrijven zoals diefstal, oplichting of bedrieglijke bankbreuk en het gelijkschakelen van de gefailleerde met die veroordeelden is ontoelaatbaar; bovendien wordt het de gefailleerde die in eigen naam wordt getroffen verboden bepaalde activiteiten onder een firmanaam uit te oefenen, wat dus betekent dat een handelaar die failliet is gegaan omdat hij niet geschikt was om handel te drijven, ongestoord opnieuw een zaak kan opzetten.

Om al die redenen wordt voorgesteld het verbod neergelegd in artikel 3 op te heffen. De gefailleerde zou alleen nog bij kennelijk grove fout (artikel 3*bis*, § 2) of wegens bankbreuk (artikelen 1 en 1*bis*) het verbod krijgen de bedoelde functies uit te oefenen. De functies vermeld in artikel 1 moeten evenwel verboden blijven voor degene die failliet is gegaan wegens (eenvoudige of bedrieglijke) bankbreuk en die niet onder dit artikel valt, dat wil zeggen niet is veroordeeld tot een vrijheidsstraf van ten minste drie maanden. De verbodsbepalingen die op hem van toepassing zijn, zijn immers alleen die welke voortvloeien uit zijn toestand van gefailleerde (huidig artikel 3). Zou men dit artikel gewoon opheffen, dan zou de bankbreukige aan elk verbod ontsnappen. Daarom bepaalt artikel 3 dat het in artikel 1 gestelde verbod op die veroordeelde van toepassing is.

Wat de facultatieve verbodsbepalingen van artikel 3*bis* betreft, ingevoegd door de wet van 4 augustus 1978 tot economische heroriëntering, wil dit voorstel elke twijfel wegnemen over de toe te passen regeling, en terzelfder tijd het facultatieve karakter van die verbodsbepalingen verbeteren, door de rechtbank van koophandel meer mogelijkheden te geven om die verbodsbepalingen uit te spreken.

Door de gebrekkige formulering van artikel 3*bis* en het feit dat bij de parlementaire voorbereiding van de wet van 1978 daarover niet werd gerept, is het niet mogelijk zeker te weten welke verbodsbepalingen de « met de gefailleerde gelijkgestelde personen » kunnen treffen (dat wil zeggen de personen die bestuursbevoegdheden hebben in een in staat van faillissement verkerende vennootschap): hetzij het verbod om later bepaalde functies in een vennootschap uit te oefenen, hetzij het verbod om zowel functies in een vennootschap als enig koopmansbedrijf uit te oefenen.

De keuze van het soort verbod zou aan de rechter moeten worden opgedragen. Hij is het best in staat om het soort verbod te kiezen dat, naar de ratio van de wet, het meest geschikt is, rekening houdend met het feit dat de strekking van het uitgesproken verbod niet afhangt van de ernst van de begane fout, maar van het gevaar dat de gefailleerde of de persoon die met hem wordt gelijkgesteld, bij het uitoefenen van een ven-

représente pour le monde économique. Aussi est-il proposé que le juge, en présence d'un failli (ou assimilé), puisse interdire selon le cas l'exercice de toute fonction commerciale (solution actuelle de l'article 3bis, § 2, à l'égard des seuls faillis en nom personnel), l'exercice de certaines fonctions sociales (article 3bis, § 3, vis-à-vis des seuls gestionnaires de sociétés assimilés aux faillis), ou l'exercice de ces deux types de fonctions.

D'un point de vue procédural, plusieurs modifications sont à apporter aux règles des §§ 5 à 9 de l'article 3bis, en vue d'une amélioration des droits de la défense et d'une bonne administration de la justice.

1. La convocation du justiciable

Cette convocation a lieu sur ordonnance du tribunal de commerce. Il s'agit, rappelons-le, d'un jugement, et non d'une simple mesure d'instruction. Il doit donc être motivé, ce qui permettrait au failli de prendre connaissance des faits qui lui sont reprochés.

Cette convocation devrait avoir lieu par exploit d'huissier. En effet, dans une procédure aux conséquences graves, et qui met en jeu l'avenir professionnel du failli, lequel, étant failli, n'est plus en droit de recevoir son courrier sans l'intermédiaire du curateur, la signification apparaît comme un mode de convocation plus sûr que le pli judiciaire.

2. Le prononcé du jugement d'interdiction

Selon l'actuel § 5, alinéa 5, de l'article 3bis, le tribunal de commerce doit rendre son jugement dans le mois, sans indication du point de départ de ce délai. Il est bon d'éviter toute source de vaine controverse, et de préciser ce point de départ. Il est proposé de prendre en compte à ce titre le jour de la clôture des débats.

Le même alinéa dispose que le jugement est exécutoire par provision, ce qui n'est guère logique et gravement préjudiciable, au vu de la gravité des mesures d'interdiction prononcées, des recours ouverts au failli interdit et, par analogie, de la prise d'effet des interdictions légales de l'article 1er, laquelle n'a lieu que lorsque le jugement de condamnation est passé en force de chose jugée. Il est proposé de supprimer l'exécution du jugement d'interdiction par provision de droit.

nootschapsfunctie of enig koopmansbedrijf vormt voor de zakenwereld. Wij stellen dan ook voor dat de rechter, in aanwezigheid van een gefailleerde (of een daarmee gelijkgestelde), naargelang van het geval kan verbieden het uitoefenen van enig koopmansbedrijf (huidige oplossing van artikel 3bis, § 2, maar enkel ten aanzien van de in eigen naam gefailleerden), het uitoefenen van bepaalde vennootschapsfuncties (artikel 3bis, § 3, maar enkel ten aanzien van de met de gefailleerden gelijkgestelde zaakvoerders van vennootschappen), dan wel het uitoefenen van beide soorten functies.

Op het stuk van de rechtspleging moeten verscheidene wijzigingen worden aangebracht aan de regels van de §§ 5 tot 9 van artikel 3bis, zodat de rechten van de verdediging beter beschermd worden en er een betere rechtsbedeling tot stand komt.

1. Oproeping van de rechtzoekende

Die oproeping geschiedt op bevel van de rechtbank van koophandel. Er zij aan herinnerd dat het gaat om een vonnis en niet om een gewone onderzoeksmaatregel. Het moet dus met redenen worden omkleed, wat het de gefailleerde mogelijk maakt om kennis te nemen van de feiten die hem ten laste worden gelegd.

Deze oproeping geschiedt bij deurwaardersexploot. In een procedure met ernstige gevolgen, waarbij de beroepstoekomst van de gefailleerde op het spel staat, lijkt de betekening een veiliger manier van oproeping dan de gerechtsbrief. De gefailleerde heeft, aangezien hij zich in staat van faillissement bevindt, immers niet meer het recht zijn post te ontvangen zonder bemiddeling van de curator.

2. Uitspraak van het vonnis strekkende tot het verbod

Volgens de huidige § 5, vijfde lid, van artikel 3bis, moet de rechtbank van koophandel haar vonnis wijzen binnen een maand, zonder dat de begindatum van die termijn wordt vermeld. Het verdient aanbeveling elke nutteloze betwisting te vermijden en die begindatum te preciseren. Wij stellen voor de dag van de sluiting van de debatten te kiezen.

Volgens hetzelfde lid is het vonnis bij voorraad uitvoerbaar; dat is niet erg logisch en zelfs zeer nadelig gelet op de ernst van de uitgesproken verbodsmaatregelen, de rechtsmiddelen die openstaan voor de gefailleerde tegen wie een verbod wordt uitgesproken en, bij analogie, het tijdstip van inwerkingtreding van de wettelijke verbodsbepalingen van artikel 1, d.w.z. nadat het veroordelend vonnis in kracht van gewijsde is gegaan. Wij stellen voor de uitvoering bij voorraad van het vonnis te schrappen.

3. L'opposition

Rien n'est précisé dans le texte actuel quant à cette voie de recours. Elle est donc permise, quoique les travaux préparatoires de la loi du 4 août 1978 l'aient exclue (Doc. Sénat, 1977-1978, n° 415). Il faut dès lors l'appliquer dans le respect des règles du Code judiciaire: délai d'un mois à partir de la signification du jugement et signification à l'autre partie au litige (articles 1047 à 1049 du Code judiciaire). Ces règles sont cependant incompatibles avec les délais spéciaux de l'article 3bis, et si l'on désirait introduire l'opposition dans cette procédure, il faudrait lui prévoir un exercice différent des règles du Code. Néanmoins, vu le souci de brièveté qui a inspiré la procédure spéciale mise en place par l'article 3bis, et le peu de réalité que représente l'hypothèse de l'opposition dans ce type de procédure, il est proposé d'exclure l'opposition des voies de recours de l'article 3bis.

4. L'appel

L'invitation à comparaître est notifiée au failli par le greffe de la cour. On mettra en concordance cette disposition et la procédure proposée au premier degré: la convocation par exploit d'huissier.

La cour d'appel entend le failli, mais le texte ne prévoit pas que cela se fasse en chambre du conseil, comme au premier degré. Il faut donc en conclure que la procédure se déroule en audience publique (Cass., 9 décembre 1981, *Pas.*, 1982, I, 487), ce qui est illogique au regard de la procédure au premier degré. On prévoira dès lors ici aussi une comparution en chambre du conseil.

E. CEREXHE.

*
* *

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

Dans l'intitulé de l'arrêté royal n° 22 du 24 octobre 1934 portant interdiction à certains condamnés et aux faillis d'exercer certaines fonctions, professions ou activités et conférant aux tribunaux de commerce la faculté de prononcer de telles interdictions, les mots « et aux faillis » sont supprimés.

3. Verzet

In de huidige tekst staat niets over dat rechtsmiddel. Het is dus toegelaten, hoewel het werd uitgesloten tijdens de parlementaire voorbereiding van de wet van 4 augustus 1978 (Gedr. St. Senaat, 1977-1978, nr. 415). Het dient dus te worden toegepast met naleving van de regels van het Gerechtelijk Wetboek: termijn van één maand te rekenen van de betekening van het vonnis en betekening aan de wederpartij in het geding (artikelen 1047 tot 1049 van het Gerechtelijk Wetboek). Die regels zijn echter onverenigbaar met de bijzondere termijnen waarin artikel 3bis voorziet, en indien men wil dat verzet openstaat bij die procedure, dan zou men andere regels moeten stellen dan die vermeld in het Gerechtelijk Wetboek. Aangezien de bijzondere rechtspleging in artikel 3bis is ingesteld met het oog op een snelle afwikkeling en de kans op verzet bij dit soort rechtspleging gering is, stellen wij voor het verzet uit te sluiten van de rechtsmiddelen vermeld in artikel 3bis.

4. Hoger beroep

Het verzoek om te verschijnen wordt ter kennis van de gefailleerde gebracht door de griffie van het hof. Die bepaling moet in overeenstemming worden gebracht met de procedure die wij voorstellen in eerste aanleg: oproeping bij deurwaardersexploot.

Het hof van beroep hoort de gefailleerde, maar de tekst bepaalt niet dat dit in raadkamer moet geschieden, zoals in eerste aanleg. Daaruit valt af te leiden dat de rechtspleging in openbare terechtzitting moet geschieden (Cassatie, 9 december 1981, *Pas.*, 1982, I, 487), wat vreemd is gelet op de procedure in eerste aanleg. Ook hier dient er te worden voorzien in een verschijning in raadkamer.

*
* *

VOORSTEL VAN WET

Artikel 1

In het opschrift van het koninklijk besluit nr. 22 van 24 oktober 1934 waarbij aan bepaalde veroordeelden en aan de gefailleerden verbod wordt opgelegd bepaalde ambten, beroepen of werkzaamheden uit te oefenen en waarbij aan de rechtbanken van koophandel de bevoegdheid wordt toegekend dergelijk verbod uit te spreken, worden de woorden « en aan de gefailleerden » geschrapt.

Art. 2

L'article 3 du même arrêté est remplacé par la disposition suivante :

« Sans préjudice des articles 1er et 2, l'interdiction édictée à l'article 1er s'applique à quiconque a été condamné, même conditionnellement, comme auteur ou complice de banqueroute simple ou frauduleuse.

En cas de condamnation prononcée par une juridiction étrangère, l'interdiction édictée à l'alinéa précédent ne produira ses effets qu'au terme de la procédure mise en place à l'article 2 du présent arrêté. »

Art. 3

A l'article 3*bis* du même arrêté sont apportées les modifications suivantes :

1° les §§ 2 et 3 sont remplacés par les dispositions suivantes :

« § 2. Le tribunal de commerce qui a déclaré la faillite ou, si celle-ci a été déclarée à l'étranger, le tribunal de commerce de Bruxelles, peut, s'il est établi qu'une faute grave et caractérisée du failli a contribué à la faillite, interdire à ce failli par un jugement motivé :

1° d'exercer, personnellement ou par interposition de personne, toute activité commerciale;

2° d'exercer, personnellement ou par interposition de personne, toutes fonctions d'administrateur, de gérant ou de commissaire dans une société commerciale ou à forme commerciale, toutes fonctions conférant le pouvoir d'engager de telles sociétés ainsi que toutes fonctions de préposé à la gestion d'un établissement belge, prévues par l'article 198, alinéa 2, des lois coordonnées sur les sociétés commerciales;

Les interdictions visées aux 1° et 2° peuvent être cumulées. »

2° Les §§ 4 à 9 deviennent les §§ 3 à 8.

3° Au § 4 nouveau sont apportées les modifications suivantes :

a) un nouvel alinéa est inséré entre les alinéas 1er et 2, rédigé comme suit :

« La convocation du failli a lieu par exploit d'huissier »;

b) l'alinéa 6 nouveau est remplacé par le texte suivant :

« Le jugement est prononcé en audience publique dans le mois de la clôture des débats; il n'est pas susceptible d'opposition »;

Art. 2

Artikel 3 van hetzelfde besluit wordt vervangen als volgt :

« Onverminderd de artikelen 1 en 2, is het in artikel 1 gestelde verbod van toepassing op ieder die, zelfs voorwaardelijk, is veroordeeld als dader of als mededader van eenvoudige of bedrieglijke bankbreuk.

Ingeval de veroordeling is uitgesproken door een buitenlands gerecht, heeft het in het vorige lid gestelde verbod eerst gevolg na afloop van de in artikel 2 van dit besluit omschreven rechtspleging. »

Art. 3

In artikel 3*bis* van hetzelfde besluit worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° De §§ 2 en 3 worden vervangen als volgt :

« § 2. De rechtbank van koophandel die het faillissement heeft uitgesproken, of de rechtbank van koophandel te Brussel, wanneer het faillissement in het buitenland is uitgesproken, kan, indien blijkt dat een kennelijk grove fout van de gefailleerde heeft bijgedragen tot het faillissement, aan deze bij een met redenen omkleed vonnis het verbod opleggen :

1° om persoonlijk of door een tussenpersoon enig koopmansbedrijf uit te oefenen;

2° om persoonlijk of door een tussenpersoon enige taak van bestuurder, zaakvoerder of commissaris uit te oefenen in een handelsvennootschap of een vennootschap die de rechtsvorm van een handelsvennootschap heeft aangenomen, om enige taak uit te oefenen die de bevoegdheid inhoudt om zodanige vennootschap rechtsgeldig te verbinden en om het bestuur van een Belgisch filiaal waar te nemen, zoals bepaald in artikel 198, tweede lid, van de gecoördineerde wetten op de handelsvennootschappen;

De in het 1° en het 2° bedoelde verbodsbepalingen mogen worden gecumuleerd. »

2° De §§ 4 tot 9 worden vernummerd tot de §§ 3 tot 8.

3° In de nieuwe § 4 worden de volgende wijzigingen aangebracht :

a) tussen het eerste en het tweede lid wordt een lid ingevoegd, luidende :

« De oproeping van de gefailleerde geschiedt bij deurswaardersexploot »;

b) het zesde lid (nieuw) wordt vervangen als volgt :

« Het vonnis wordt in openbare terechtzitting uitgesproken binnen een maand na de sluiting van de debatten; tegen het vonnis staat geen verzet open »;

c) le dernier alinéa est remplacé par le texte suivant :

« Il est signifié au failli dans les trois jours, par exploit d'huissier. »

4° Au § 5 nouveau, sont apportées les modifications suivantes :

a) au premier alinéa, le mot « notification » est remplacé par le mot « signification »;

b) au troisième alinéa, la première phrase est remplacée par le texte suivant :

« L'invitation à comparaître est signifiée au failli par exploit d'huissier »;

c) au sixième alinéa, les mots « en chambre du conseil » sont ajoutés après les mots « la cour d'appel entend »;

d) le dernier alinéa est remplacé par le texte suivant :

« L'arrêt est signifié au failli dans les trois jours, par exploit d'huissier. »

E. CEREXHE.

c) het laatste lid wordt vervangen als volgt :

« Het wordt binnen drie dagen bij deurwaarders-exploot aan de gefailleerde betekend. »

4° In de nieuwe § 5 worden de volgende wijzigingen aangebracht :

a) in het eerste lid wordt het woord « kennisgeving » vervangen door het woord « betekening »;

b) in het derde lid wordt de eerste volzin vervangen als volgt :

« Het verzoek om te verschijnen wordt bij deurwaardersexploot aan de gefailleerde betekend »;

c) in het zesde lid worden tussen de woorden « het hof van beroep » en de woorden « de gefailleerde » ingevoegd de woorden « in raadkamer »;

d) het laatste lid wordt vervangen als volgt :

« Het arrest wordt binnen drie dagen bij deurwaardersexploot aan de gefailleerde betekend. »